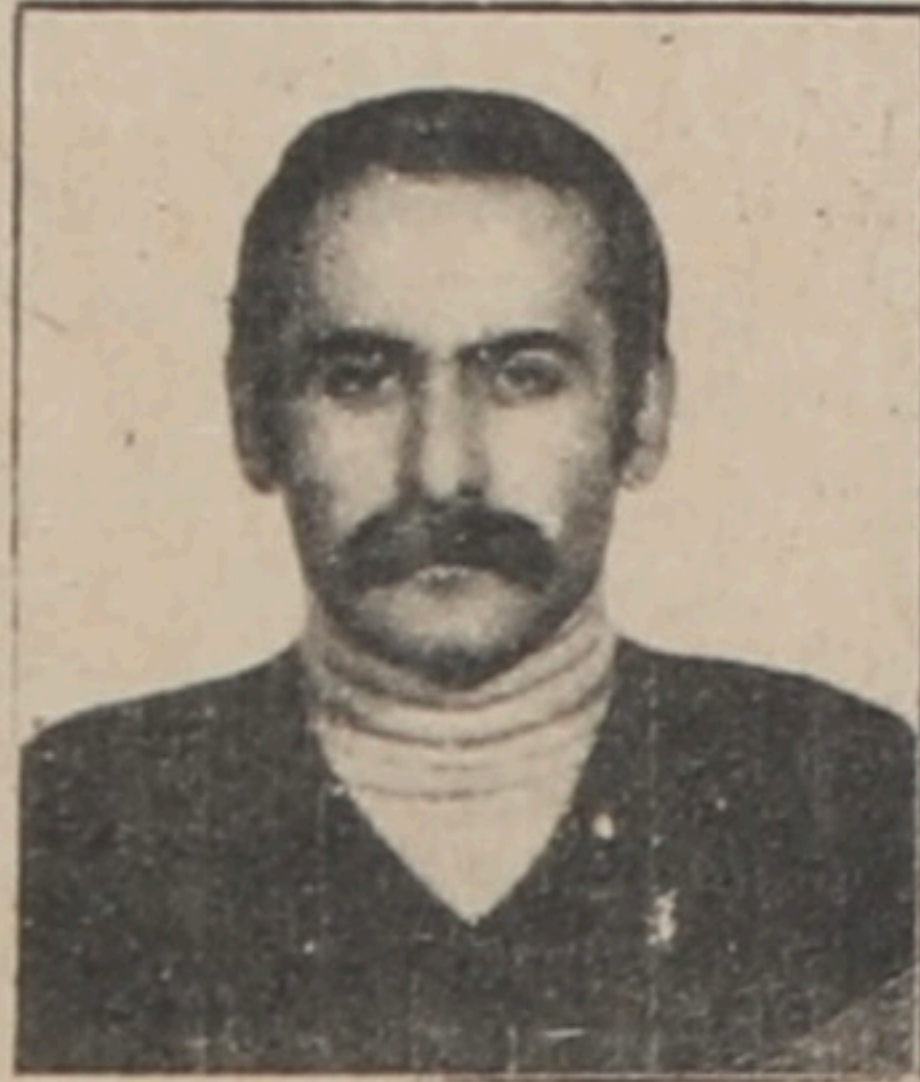

Nazım Alpman ile karikatür üzerine bir söyleşi

● NAZIM ALPMAN "KARİKATÜR, GÜLEN DÜŞÜNCENİN EVRENSEL DİLİDİR. KARİKATÜRÜN İŞLEVİ SADECE GÜLDÜRMEK HATTA SADECE ELEŞTİRMEK DE DEĞİLDİR. KARİKATÜR, YÖNLENDİRİCİ, HEDEF GÖSTERİCİDİR DE"

1- İlk karikatürlerinizi Vatan, Politika ve Maden-İş gazetelerinde gördük. Karikatür sanatı ve tekniği üstüne yetkin olmamama karşın, yılların karikatür sanatının izleyicisi olarak kendinize özgü bir ekol'e eriştiğiniz kanısındayım. Bir işçi karikatüristi olarak; İşçi-İşveren ilişkilerini, evrensel barışı ve bu barışa giden yoldaki çelişki ve mücadeleyi yorumlayışınız çarpıcı. Sözü kısası karikatür sanatında bir aşama yaptığınız gerçek. Sanat ve özgeçmişinizi kısaca özetler misiniz?

1- Karikatür uğraşım oldukça yeni sayılır. Askerliğimden sonra çizmeye başladım. İlk karikatürüm 1975 Ekim'inde GIRGIR dergisinde yayımlandı.

Nazım ALPMAN

1976 yılının başında Netaş'da işçi olarak çalışmaya başladım. 1976 da 16 Eylül DGM direnişi ile ilgili çizdiğim karikatürlerim sendikam Maden-İş'in yayın organında çıktı. O tarihten sonra sürekli olarak Maden-İş gazetesine çizdim. Halen de çizmekleeyim.

1977 Mayıs'ında itibaren Politika'nın pazar günleri çıkan mizah sayfasına bir yılı aşkın süre karikatür çizdim. Yine 1977'nin başında Karikatürcüler Derneğine üye oldum. Çeşitli ulusal ve uluslararası yarışmalara katıldım. Karikatürlerim Belçika, Bulgaristan, Fransa, Polonya, Kanada, İspanya gibi ülkelerde sergilendi.

Bu arada çizdiğim en önemli yeri belirtmeden geçemeyeceğim. 30 Mayıs 1977'de başlayan Maden-İş'in Mess'e karşı verdiği 8 aylık büyük savaşında fabrika duvarlarına dev karikatürler çizen karikatürcüler arasındaydım.

Bu önemli bir olaydır. Bu olay karikatürün, sınıf savaşımında işçi sınıfının yanında yerini almasının somutudur. Grevlerin bitiminden sonra Maden-İş gazetesinde bu olaydan övgü ile söz edildi.

Duvar çalışmaları teknik olarak bana bir aşama sağladı. 1 Mayıs 1978'e bu deneyimlerden cesaretlenerek taşınabilir 2x4, 2x2 m. ebadında iki pano hazırladım. Bu çalışmaya daha sonra Maden-İş'in Gönen'deki eğitim tesislerinde de devam ettim. Orada da 3 pano yaptım. Karikatürün yanı sıra bu çalışmalara da devam etmek istiyorum.

Şu anda yine Maden-İş gazetesine, yarışma ve sergilere karikatür çizmekteyim.

2- Ülkemiz karikatür sanatının dünyadaki yeri nedir? Tarihsel gelişim içersinde kaydettiği grafik sizce nasıldır?

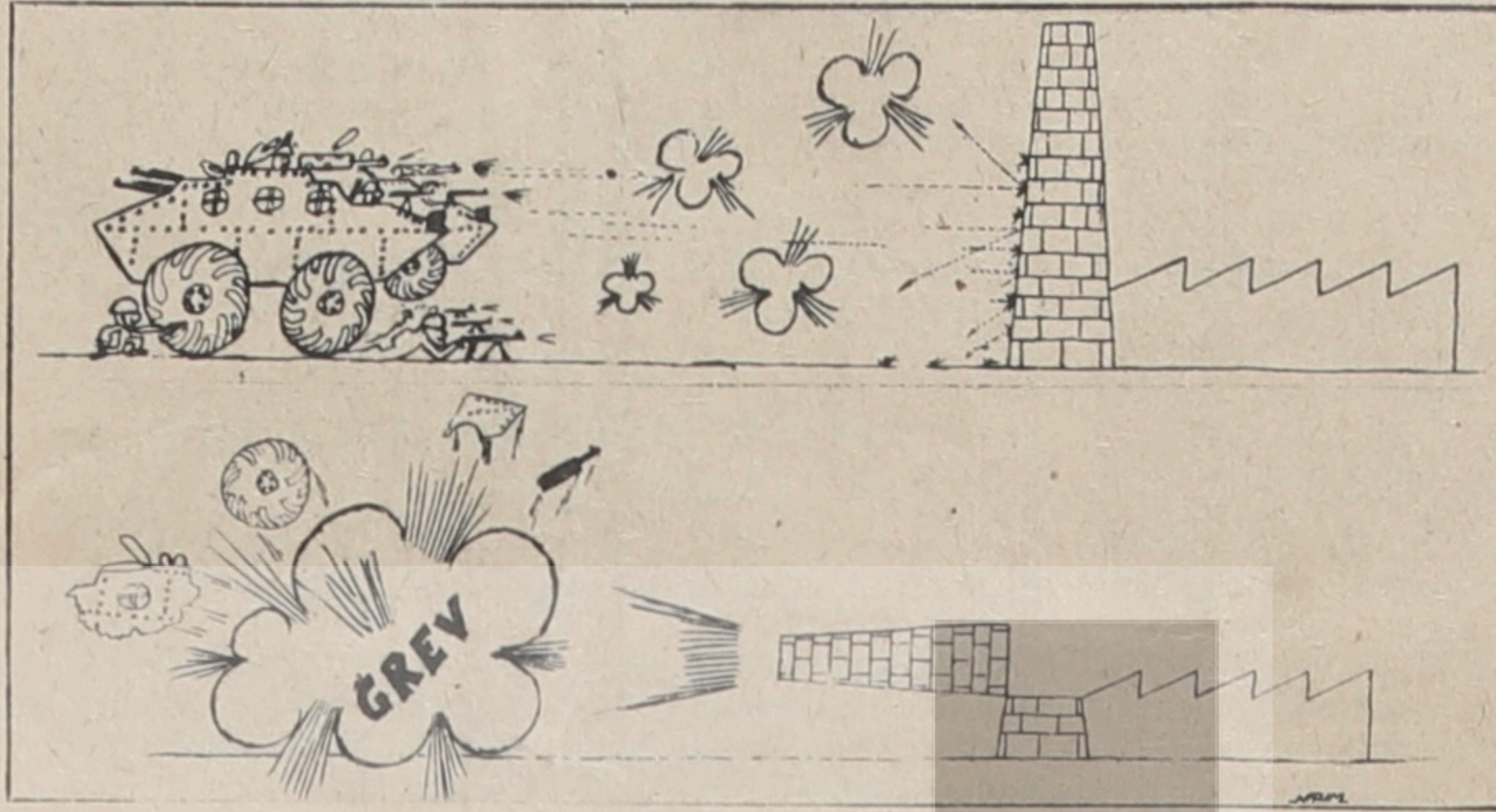
Osmanlı Dönemi karikatüristleri hakkında bilgi verebilir misiniz? Cumhuriyet sonrası karikatürünün bugünkü anlamdaki ilk temsilcileri kimdir sizce?

2- Ülkemiz karikatürünün dünyada saygın bir yeri olduğunu söyleyebilirim. Ülkemiz karikatürü, demokrasi mücadelesinde yerini alarak, zorlu bir uğraş vermiştir, vermektedir. Bir çok karikatürcü çizdiklerinden ötürü yargılanmış ve cezaya uğramışlardır. Bütün bunlar karikatürcüleri yıldırarmamış, karikatürün gelişimini durduramamıştır. Tersine karikatür hızla gelişmiştir.

Karikatür tarihimize ilk karikatürün, 24 Kasım 1870 yılında imzasız olarak Teodor Kasapyan'ın DİOJEN dergisinde çıktığını görüyoruz.

Karikatürün işlevini korkusuzca kullanarak, dönemini eleştiren ilk isim Cem'dir. Aynı yıllarda Rıfki, Münip Fehmi, Ramiz imzaları da görülür.

Teodor Kasap 1873 de "Çingiraklı Tatar" kitaplanca "Hayal" ile yayına devam etmiş, 1877'de 3 yıl hapse mahkum

NAZIM ALPMAN'IN BİR KARİKATÜRÜ

olmuştur.

1908'de II.Meşrutiyetin ilanının ertesi günü 35 mizah dergisi birden yayınlanmıştır.

Cumhuriyet Döneminde sonra Cemal Nadir'in büyük bir yeri vardır. Cemal Nadir, günümüz bir çok ustasının da, esinlendiği, onlara hocalık eden bir karikatürcüdür. Cemal Nadir Anti-Faşist, Anti-Emperyalist karikatürler çizmiştir. Böylece karikatürümüzün bugünkü saygınlığının, temellerini atmıştır.

II.Dünya savaşında Faşizm yenilmiştir. Artık Türkiye'de sosyal konular rahat çizilmektedir. Bu sıralarda 60.000 tirajlı Marko Paşa'da güçlü çizgileriyle Mim Uykusuz vardır. Bu dönemi takip le, Eflatun Nuri, Nihar Tüblek, Altan Erbulak, Ali Ulvi, Turhan Selçuk, Semih Balçioğlu, Yalçın Çetin, Oğuz Aral karikatürümüzü etkileyen adlar arasındadır.

3- Gazete ve dergilerde sıkça rastladığımız haber-yazılardan biri de Karikatür yarışmalarıdır. Ülkemiz ve yurtdışındaki bu yarışmalar hakkında ne düşünüyorsunuz?

3- Kimilerine göre; "Neticeleri önceden belli, bu yarışmalar turistik amaçlarla yapılıyor ve yapılmaları gereksizdir."

Ben bu görüşe katılmıyorum. Genellikle yarışmalardan sonra, yarışmaya katılan karikatürler bir albümde toplanır ve yarışanlara gönderilir. Bu albümler bir karikatür hazinesidir. Değişik ülkeler karikatürcüleri için deney alış-verişidir.

Bu bir yönü.

Son yıllarda ülkemizde karikatür yarışmalarında gözle görülür bir artış vardır. Bu raslantı değildir.

Karikatürün toplum yaşamında etkisi hayli fazladır. Bu nedenle halkımızı yakından ilgilendiren konular üzerine yarışmalar yapılıyor. (Türkiye 75, Sanayi 76, Sağlık Sorunları 77, Tarihi çevre ve doğal güzellikler korunsun 78, Üniversite sorunları 78). bunlara örnektir.

Sanayi-76 yarışması karikatürlerine, Mess yayın organında; "Sanayimizi küçük gösteriyor" gerekçesiyle saldırdı. Sanırım bu küçük örnek yarışmaların önemini gösteriyor.

Yine geçen yıl Yugoslavya'nın Üsküp kentinde düzenlenen yarışmanın

konusu silahsızlanmaydı. Karikatürün artan gücü, ona zorlu görevler yüklüyor. Yarışmaların, bu görevleri yerine getirmesi açısından karikatüre katkıları yadsınamaz.

4- Karikatür nedir, ne değildir?

4- Karikatür, gülen düşüncenin evrensel dilidir. Karikatürün işlevi sadece güldürmek hatta sadece eleştirmek de değildir. Karikatür demin saydığım işlevlerinin yanında yönlendirici, hedef göstericidir de.

Paris Komünü sırasında çizilen bir karikatürün altında şöyle yazıyor.

"Devrime ideolojik açıdan hazırlanma sırasın-

Zeki ERGİN

da, karikatürde payına düşeni yapmıştır.(1)"

Karikatürün bu görevi bugün artarak sürmektedir.

5- Karikatür sanatı üstüne ileriye dönük düşünce ve istemleriniz (teknik ve halka dönüklük ve de halka yararlı olmak) nelerdir?

5- Teknik yön, bu önemli. Ben üzerinde işçilik olan karikatürleri çok beğeniyorum. Bunun için desen kuvvetli olmalı.

Olanaklarım çok sınırlı ama önümüzdeki dönemlerde bu yönde çalışmalar yapmak istiyorum.

Evvelki yıl fabrikamda GREV sergisini sergiledik. Oldukça ilgi gördü. Sanat galeresine işçi arkadaşlar pek gitmiyorlar. Gidip de çekindikleri için girmeyenler de var. Fabrikada açılan sergi bu nedenle ilgi gördü.

Belki ilk kez oldu böyle bir sanat olayı. Karikatür üretimin içinde izlendi. Fakat bu olayı yeterince duyuramadık. Önümüzdeki dönemde bu tür çalışmalara hız kazandırarak devam etmek istiyorum.

(1) Devrimler ve Kültür Ansiklopedisi S.30)